مجله علوم پزشکی رازی دوره ۳۱، شماره پیوسته ۱۷۵، ۱۷ بهمن ۱۴۰۳ https://doi.org/10.47176/rjms.31.175

مقاله پژوهشی

بررسی میزان شیوع رفتارهای پرخطر و ارتباط آن با عوامل مولفه‌های هیجان‌خواهی در مراجعه کنندگان به اورژانس اجتماعی

زهرا نصیری نسب: کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران
احمدعلی تاجدین: دکترای روان شناسی عمومی گروه آموزش روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران
الناز آقاجانی خطبه سرا: دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
محمد رضا نادری پور: دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
فاطمه عظیمی نیا : کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران (* نویسنده مسئول)
fatemehazimi024@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: رفتارهای پرخطر به‌عنوان یکی از مسائل اجتماعی در تمامی جوامع و در میان گروه‌های سنی و جنسیتی مختلف، روندی تصاعدی داشته و از عوامل مخرب جسمانی، اجتماعی و روان شناختی محسوب می شوند. بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی میزان شیوع رفتارهای پرخطر و ارتباط آن با مؤلفه های هیجان‌خواهی در مراجعه‌کنندگان به اورژانس اجتماعی شهرستان‌های جاسک و میناب بود.

روش کار: این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری عبارت بود از کلیه مراجعه‌کنندگان به اورژانس اجتماعی شهرستان جاسک و میناب که با روش نمونه گیری در دسترس ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. نمونه انتخابی به پرسشنامه رفتارهای پرخطر رجایی و شفیعی (۱۳۹۰) و مقیاس هیجان خواهی زاکرمن فرم پنجم پاسخ دادند. داده‌های پژوهش به کمک نرم افزار آماری SPSS-25 مورد ارزیابی آمار توصیفی و استنباطی قرار گرفتند و با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره تحلیل انجام شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که تجربه‌طلبی، ماجراجویی، ملال‌پذیری و گریز از بازداری تأثیر معناداری بر بروز رفتارهای پرخطر دارند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش گام مهمی در جهت شناخت عوامل مؤثر بر گرایش به رفتارهای پرخطر در افراد است و می‌تواند زمینه را برای ایجاد جامعه‌ای سالم و ترویج سبک زندگی مناسب فراهم سازد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.
منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها
رفتار پرخطر،
هیجان‌خواهی،
اعتیاد،
ایدز

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۴
تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۱۱/۱۷

شیوه استناد به این مقاله:
Nasiri Nasab Z, Tajdin AA, Aghajani Khotbehsara E, Naderipour MR, Aziminia F. Investigating the Prevalence of Risky Behaviors and Their Relationship with the Components of Sensation Seeking in Patients Referred to Social Emergency. Razi J Med Sci. 2025(5 Feb);31.175.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.

Razi Journal of Medical Sciences. 2025(5 Feb);31.175. https://doi.org/10.47176/rjms.31.175

Original Article

Investigating the Prevalence of Risky Behaviors and Their Relationship with the Components of Sensation Seeking in Patients Referred to Social Emergency

Zahra Nasiri Nasab: Master's degree, Department of Psychology, Chalous Branch, Islamic Azad University, Chalous, Iran
Ahmad Ali Tajdin: PhD in General Psychology Department of Psychology Education and Counseling, Farhangian University, Tehran, Iran
Elnaz Aghajani Khotbehsara: Master Student of General Psychology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Mohammad Reza Naderipour: Master's student in General Psychology, Department of Psychology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Fatemeh Aziminia: Master of Clinical Psychology, Department of Psychology, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran (* Corresponding author). fatemehazimi024@gmail.com

Abstract

Background & Aims: One of the strong predictors of the occurrence of risky behaviors is the components of sensation seeking and maladaptive styles of emotion regulation. Sensation-seeking is based on irritability and is defined as the desire to experience diverse, complex, and passionate emotions and situations, along with the desire to accept physical, social, legal, and financial risks. A history of risky behaviors is related to the components of sensation seeking and attachment and can be considered a risk factor for the occurrence of addictive behaviors. People with high levels of sensation seeking are usually variety-seeking, impatient, impulsive in obtaining rewards, unable to accept failure, and often disorganized. Zuckerman defines sensation seeking as having four components: adventure or risk-seeking, which refers to seeking excitement through risky but socially acceptable activities such as speeding or skydiving; experience seeking, which involves seeking excitement through unusual and novel activities; lack of inhibition, in which some people resort to drugs, alcohol, or gambling to escape social constraints; and boredom proneness, which involves high sensitivity to monotony and an attempt to escape it, such that people seek exciting activities to stimulate themselves. Maintaining and promoting individual and social health requires special attention to the role of risky behaviors. Given the importance of this issue and its numerous risks, and also considering that various studies have identified various factors as effective in the occurrence of high-risk behaviors, a comprehensive study with the variables examined in the present study has not been conducted so far, this study aims to investigate the prevalence of high-risk behaviors and its relationship with sensation-seeking components in those referred to social emergency services in Jask and Minab counties.

Methods: The present study is a descriptive (non-experimental) correlational study that was approved by the Islamic Azad University Zahedan Branch Commission with the ethics code IR.IAU.ZAH.REC.1401.065. The statistical population studied in this study was all those referred to social emergency services in Jask and Minab counties in 2021-2022, of which 300 (61% female and 39% male) were selected from 650

Keywords
Risky Behavior,
Thrill-Seeking,
Addiction,
AIDS

Received: 04/08/2024
Published: 05/02/2025

people who were referred using the available method. The selected sample responded to the Rajai and Shafiei Risk Behavior Questionnaire (2011) and the Zuckerman Thrill Seeking Scale, Form 5. The research data were evaluated using descriptive and inferential statistics using SPSS-25 statistical software and analyzed using the Pearson correlation coefficient and multivariate regression.

Results: The results showed that the prevalence of addiction in the studied individuals was 100 (34.33), the prevalence of AIDS in 79 (26.33), tobacco use in 178 (59.33%), alcohol use in 143 (47.66%), violence in 141 (47.00%), and unhealthy eating patterns in 141 (47.00). Also, the occurrence of high-risk behaviors in the studied individuals is very high. The results of the study showed that experience-seeking, adventure, boredom, and avoidance of inhibition have a significant effect on the occurrence of high-risk behaviors.

Conclusion: The results of this study are an important step towards understanding the factors affecting the tendency to high-risk behaviors in individuals and can pave the way for creating a healthy society and promoting a suitable lifestyle. One of the high-risk behaviors threatening people with high sensation seeking is the use of ineffective emotion-oriented strategies against the use of opiates and alcohol. Being infected is a vicious cycle. Because the higher level of sensation seeking and having stressful events increases the consumption of drugs and alcohol this problem remains. They do not use these substances solely for pleasure, but they use them as a means of suppressing and overcoming their inner rebellion. On the other hand, there is a possibility that this vulnerable group, which is rejected by positive friends and peers who show a logical and restrained reaction in facing the problems and issues of life, will join and tend to join deviant groups, which in itself can provide a favorable environment for the tendency to risky behaviors. Also, in explaining this finding, it can be said that the tendency to engage in risky behaviors can be a way to reduce unpleasant emotions, and since the individual does not have sufficient and adaptive strategies, he inevitably uses harmful methods that are effective in the short term but have undesirable consequences in the long term. In fact, in such situations, risky behaviors become a kind of emotional regulation strategy that helps the individual escape from a difficult situation or forget and adjust to the unpleasant internal state. Given that the present study used the correlation method, it is not possible to achieve causal results. Also, limitations related to the statistical population of the study can affect the generalization of the findings, interpretations, and causal inferences of the variables under study, which needs to be taken into account. It is suggested that the results of this study be used in the form of skill and educational services in centers, schools, and universities.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Cite this article as:
Nasiri Nasab Z, Tajdin AA, Aghajani Khotbehsara E, Naderipour MR, Aziminia F. Investigating the Prevalence of Risky Behaviors and Their Relationship with the Components of Sensation Seeking in Patients Referred to Social Emergency. Razi J Med Sci. 2025(5 Feb);31.175.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

مقدمه

یکی از مسائل مهم و نگرانی‌های جوامع بشری امروزی، عوامل تهدیدکننده سلامت و بهزیستی انسان‌هاست که در دهه‌های اخیر توجه بسیاری از محققان و دانشمندان را به خود جلب کرده و طیف گسترده‌ای از ناهنجاری‌ها را در بر می‌گیرد (۱). از جمله این عوامل، آسیب‌های اجتماعی هستند که رفتارهای پرخطر را نیز شامل می‌شوند. رفتارهای پرخطر یکی از مهم‌ترین مشکلات روانی-اجتماعی محسوب می‌شوند و پیامدهای سنگین فردی و اجتماعی به همراه دارند (۲). بروز هر یک از این رفتارها می‌تواند پیش‌بینی‌کننده سایر رفتارهای پرخطر در افراد باشد، اضطراب را افزایش دهد، زمینه‌ساز ابتلا به انواع بیماری‌های جسمی و روانی شود و حتی به مرگ زودهنگام منجر گردد (۳). این رفتارها اغلب به‌عنوان سازوکاری برای سرکوب هیجان‌های منفی، افسردگی و افکار یا اقدام به خودکشی عمل کرده و از عوامل اصلی مرگ‌ومیر در سنین نوجوانی محسوب می‌شوند (۴).

یکی از عوامل قوی پیش‌بینی‌کننده در بروز رفتارهای پرخطر، مؤلفه‌های هیجان‌خواهی و سبک‌های ناسازگارانه تنظیم هیجانی است (۵). هیجان‌خواهی مبتنی بر تحریک‌پذیری بوده و به‌عنوان تمایل به تجربه هیجان‌ها و موقعیت‌های متنوع، پیچیده و پرشور، همراه با میل به پذیرش خطرات جسمی، اجتماعی، قانونی و مالی تعریف می‌شود (۶). پیشینه رفتارهای پرخطر با مؤلفه‌های هیجان‌خواهی و دلبستگی مرتبط بوده و می‌تواند به‌عنوان عاملی خطرآفرین در بروز رفتارهای اعتیادآور تلقی شود (۷). افراد دارای سطح بالای هیجان‌خواهی معمولاً تنوع‌طلب، کم‌حوصله، تکانشی در کسب پاداش، ناتوان در پذیرش ناکامی و اغلب بی‌نظم هستند (۸). زاکرمن هیجان‌خواهی را در چهار مؤلفه معرفی می‌کند: ماجراجویی یا خطرجویی که به معنای جستجوی هیجان از طریق فعالیت‌های پرخطر اما پذیرفته‌شده اجتماعی مانند رانندگی پرسرعت یا چتربازی است (۹)، تجربه‌جویی که شامل کسب هیجان از طریق فعالیت‌های غیرمعمول و جدید می‌شود (۱۰)، فقدان بازداری که در آن برخی افراد برای رهایی از محدودیت‌های اجتماعی به مصرف مواد، مشروبات الکلی یا قمار روی می‌آورند، و ملال‌پذیری که حساسیت بالا به یکنواختی و تلاش برای گریز از آن را شامل می‌شود، به‌گونه‌ای که افراد برای تحریک خود به دنبال فعالیت‌های هیجان‌انگیز می‌روند (۱۱). حفظ و ارتقای سلامت فردی و اجتماعی مستلزم توجه ویژه به نقش رفتارهای پرخطر است (۱۲). با توجه به اهمیت این موضوع و خطرات متعدد آن و همچنین نظر به اینکه پژوهش‌های مختلف عوامل گوناگونی را در بروز رفتارهای پرخطر مؤثر دانسته‌اند (۱۳)، اما تاکنون مطالعه‌ای جامع با متغیرهای مورد بررسی پژوهش حاضر انجام نشده است، هدف از این پژوهش بررسی میزان شیوع رفتارهای پرخطر و ارتباط آن با مؤلفه‌های هیجان‌خواهی در مراجعه‌کنندگان به اورژانس اجتماعی شهرستان‌های جاسک و میناب می‌باشد.

روش کار

مطالعه حاضر توصیفی (غیر ازمایشی) از نوع همبستگی است که در کمیسیون دانشگاه ازاد اسلامی واحد زاهدان با کد اخلاق IR.IAU.ZAH.REC.1401.065 به تصویب رسید. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش تمامی مراجعه کنندگان به اورژانس اجتماعی در شهرستان جاسک و میناب در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰بودند که از میان ۶۵۰ نفر مراجعه کننده به شیوه در دسترس تعداد ۳۰۰ نفر (۶۱ درصد زن و ۳۹ درصد مرد) انتخاب شدند. ابزارهای جمع آوری اطلاعات در این مطالعه شامل موارد زیر بود:

پرسشنامه رفتارهای پرخطر: این پرسش‌نامه توسط رجایی و شفیعی به نقل از قاسمی و با توجه به شرایط روانی اجتماعی جامعه ایرانی ساخته شده است. پرسش‌نامه حاضر از شش عامل تشکیل شده و دارای ۶۱ ماده است. عامل‌های شش‌گانه این پرسش‌نامه شامل اعتیاد و سوءمصرف مواد، ایدز، دخانیات، خشونت، مشروبات الکلی و الگوی ناسالم تغذیه است. نمره‌گذاری هر سؤال روی یک پیوستار از صفر (هرگز) تا ۴ همیشه است. حداقل نمره در این پرسش‌نامه صفر و حداکثر ۲۴۴ است. نمرات بین ۶۱ تا ۸۱ نشان‌دهنده رفتارهای پرخطر در حد پایین است، نمره ۸۱ تا ۱۶۲

نشان‌دهنده رفتارهای پرخطر در حد متوسط است و نمره بالاتر از ۱۶۲ نشان‌دهنده رفتارهای پرخطر در حد بالاست. در پژوهش قاسمی پایایی پرسش‌نامه محقق‌ساخته رفتارهای پرخطر با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش شده است که در حد مطلوب است.

مقیاس هیجان خواهی زاکرمن فرم پنجم: این مقیاس را ماروین زاکرمن در سال ۱۹۷۸ به منظور جمع آوری اطلاعات در مورد هیجان خواهی و ارزشیابی صفت هیجان خواهی تهیه کرد. مقیاس هیجان خواهی فرم پنجم که برای ارزشیابی عوامل هیجان خواهی تهیه گردیده است؛ دارای چهار عامل فرعی با زیر مقیاس می باشد که این زیر مقیاس‌ها عبارتند از هیجان خواهی و ماجراجوئی، تجربه طلبی، گریزاز بازداری و ملال پذیری و برای هر یک از عوامل و زیر مقیاس‌ها تعداد ۱۰ ماده آزمون در نظر گرفته شده است. مجموع مواد مقیاس ها شامل ۴۰ ماده آزمون دو جرئی است. ارزش هر ماده صفر یا یک است و در نهایت یک نمره با حداکثر ۴۰ امتیاز به دست می‌آید. در تعبیر و تفسیر نمرات باید توجه داشت که همیشه نمرات بالاتر بیان کننده سطح هیجان شدیدتر و نمرات پائین‌تر نشان‌دهنده هیجان خواهی خفیف است. مقیاس کلی چهل ماده ای در فرم ۵ قابلیت اعتماد درونی مناسبی را در محدوده ۸۳ در صد تا ۸۶ در صد نشان می‌دهد. داده‌های پژوهش به کمک نرم افزار آماری SPSS-25 مورد ارزیابی آمار توصیفی و استنباطی قرار گرفتند و با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره تحلیل انجام شد.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که میزان شیوع اعتیاد در افراد مورد مطالعه ۱۰۰ نفر (۳۴/۳۳)، شیوع ایدز در ۷۹ نفر (۲۶/۳۳)، مصرف دخانیات در ۱۷۸ نفر (۵۹/۳۳ درصد) مصرف مشروبات در ۱۴۳ نفر (۴۷/۶۶ درصد) ۱۴۱ نفرخشونت (۴۷/۰۰ درصد)، و الگوی ناسالم تغذیه ۱۴۱ نفر (۴۷/۰۰) بود. همچنین وقوع رفتارهای پرخطر در افراد مورد مطالعه بسیار بالا است. نتایج در جدول ۱، تأثیر مؤلفه های هیجان خواهی بر اعتیاد در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، تجربه طلبی و ماجراجویی تأثیر معنی‌داری روی اعتیاد نداشتند. نتایج این مطالعه نشان داد که ملال پذیری (ضریب بتا= ۰/۱۳۷) و گریز از بازداری (ضریب بتا= ۰/۵۲۷) اثرات مثبتی روی اعتیاد داشتند.

جدول ۲، نتایج را برای تأثیر مؤلفه های هیجان خواهی بر ایدز در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی نشان می‌دهد. همانطورکه ملاحظه می‌گردد،

جدول ۱– تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر اعتیاد در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی

متغیر	بتای غیر استاندارد	خطای استاندارد	بتای استاندارد	T	معنی‌داری
تجربه طلبی	-۰/۰۶۹	۰/۲۱۶	-۰/۰۱۹	-۰/۳۱۸	۰/۷۵۱
ماجراجویی	۰/۲۱۰	۰/۲۰۰	۰/۰۶۷	۱/۰۵	۰/۲۹۴
ملال پذیری	۰/۲۳۰	۰/۱۳۷	۰/۱۰۳	۱/۶۸	۰/۰۴۳
گریز از بازداری	۰/۹۷۹	۰/۱۱۲	۰/۵۲۷	۸/۷۴	۰/۰۰۰

جدول ۲– تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر ایدز در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی

متغیر	بتای غیر استاندارد	خطای استاندارد	بتای استاندارد	T	معنی‌داری
تجربه طلبی	-۰/۵۰۶	۰/۱۴۷	-۰/۱۷۹	-۳/۴۴	۰/۰۰۱
ماجراجویی	۰/۷۴۹	۰/۱۳۶	۰/۳۱۴	۵/۴۹	۰/۰۰۰
ملال پذیری	۰/۱۸۶	۰/۰۹۳	۰/۱۰۹	۱/۹۹	۰/۰۴۷
گریز از بازداری	۰/۳۳۸	۰/۰۷۶	۰/۲۳۸	۴/۴۲	۰/۰۰۰

تجربه طلبی، ایدز را بصورت منفی پیش‌بینی کرده است و ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری بصورت مثبت روی ایدز اثر گذاشتند. بنابراین تمامی متغیرهای هیجان خواهی در تبیین واریانس ایدزنقش داشتند.

جدول ۳، تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر مصرف دخانیات در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی را نشان می‌دهد. همانطور که ملاحظه می گردد، ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری بترتیب ۱۹، ۱۴ و ۴۰ درصد از واریانس مصرف دخانیات را پیش‌بینی کرده‌اند. بنابراین تمامی این عوامل اثرات مثبتی روی مصرف دخانیات داشتند.

جدول ۴ نتایج را برای تأثیر مؤلفه های هیجان خواهی بر خشونت در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌گردد، تجربه طلبی اثرات منفی روی مصرف خشونت دارد و به صورت منفی ۲۰ درصد از واریانس خشونت را پیش‌بینی کرده است. ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری به ترتیب ۳۸، ۲۳ و ۱۱ درصد از واریانس خشونت را پیش‌بینی کرده‌اند بنابراین تمامی این عوامل اثرات مثبتی روی خشونت داشتند.

جدول ۵ تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر مصرف مشروبات در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی را نشان می‌دهد. همانطور که ملاحظه می‌گردد، تجربه طلبی تأثیر معنی‌داری روی مصرف مشروبات نداشت. تجربه طلبی تنها ۲درصد از واریانس مصرف مشروبات را پیش‌بینی کرده است و ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری بترتیب ۲۱، ۱۳ و ۳۱ درصد از واریانس مصرف مشروبات را پیش‌بینی کرده‌اند که تأثیرات معنی‌داررا نشان می‌دهد.

در جدول ۶، نتایج برای تأثیر مؤلفه های هیجان خواهی بر الگوی ناسالم تغذیه در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی آورده شده است. همانطور که ملاحظه می‌گردد تجربه طلبی به صورت منفی ۲۱ درصد از واریانس الگوی ناسالم تغذیه را پیش بینی کرده است. این نتایج نشان می‌دهد که اثرات

جدول ۳- تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر مصرف دخانیات در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی

متغیر	بتای غیر استاندارد	خطای استاندارد	بتای استاندارد	T	معنی‌داری
تجربه طلبی	-۰/۴۷۰	۰/۲۷۹	-۰/۰۸۸	-۱/۶۸	۰/۰۹۳
ماجراجویی	۰/۸۶۴	۰/۲۵۹	۰/۱۹۱	۳/۳۴	۰/۰۰۱
ملال پذیری	۰/۴۷۲	۰/۱۷۷	۰/۱۴۶	۲/۶۷	۰/۰۰۸
گریز از بازداری	۱/۰۷	۰/۱۴۵	۰/۴۰۰	۷/۴۵	۰/۰۰۰

جدول ۴- تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر خشونت در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی

متغیر	بتای غیر استاندارد	خطای استاندارد	بتای استاندارد	T	معنی‌داری
تجربه طلبی	-۲/۴۵	۰/۵۷۰	-۰/۲۰۲	-۴/۳۰	۰/۰۰۰
ماجراجویی	۳/۹۳	۰/۵۲۹	۰/۳۸۳	۷/۴۵	۰/۰۰۰
ملال پذیری	۱/۷۳	۰/۳۶۱	۰/۲۳۵	۴/۷۹	۰/۰۰۰
گریز از بازداری	۰/۷۰۳	۰/۲۹۶	۰/۱۱۵	۲/۳۷	۰/۰۱۸

جدول ۵- تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر مصرف مشروبات در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی

متغیر	بتای غیر استاندارد	خطای استاندارد	بتای استاندارد	T	معنی‌داری
تجربه طلبی	۰/۰۸۰	۰/۱۸۴	۰/۰۲۶	۰/۴۳۶	۰/۶۶۳
ماجراجویی	۰/۵۵۵	۰/۱۷۰	۰/۲۱۱	۳/۲۶	۰/۰۰۱
ملال پذیری	۰/۲۳۳	۰/۱۱۶	۰/۱۲۴	۲/۰۰	۰/۰۴۶
گریز از بازداری	۰/۴۹۳	۰/۰۹۵	۰/۳۱۵	۵/۱۶	۰/۰۰۰

جدول ۶- تأثیر مؤلفه‌های هیجان خواهی بر الگوی ناسالم تغذیه در افراد مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی

متغیر	بتای غیر استاندارد	خطای استاندارد	بتای استاندارد	T	معنی‌داری
تجربه طلبی	-۱/۲۲	۰/۲۶۲	-۰/۲۰۵	-۴/۶۶	۰/۰۰۰
ماجراجویی	۱/۱۸	۰/۲۴۳	۰/۲۳۴	۴/۸۶	۰/۰۰۰
ملال پذیری	۱/۰۹	۰/۱۶۶	۰/۳۰۵	۶/۶۱	۰/۰۰۰
گریز از بازداری	۰/۷۹۳	۰/۱۳۶	۰/۲۶۴	۵/۸۳	۰/۰۰۰

ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری بر الگوی ناسالم تغذیه معنی‌دار و مثبت هستند.

بحث

نتایج نشان داد که میزان شیوع اعتیاد در افراد مورد مطالعه بسیار بالا بوده است. این نتیجه با پژوهش میلر (Miller) و همکاران (۲۰۱۸) (۱۱) و کارتر (Carter) و همکاران (۲۰۱۴) (۲) همسو است. نتایج بررسی شیوع رفتارهای پر خطربا پژوهش‌های پیشین زیادی هم سو بود. به طورکلی در دیدگاه جامعه شناسان و آسیب شناسان اجتماعی، گرایش به رفتارهای پرخطر، پدیده‌ای اجتماعی است که در بستر و مناسبات اجتماعی شکل می‌گیرد. مدلی که جسور (Jessor) برای رفتارهای پرخطر ارائه کرده است یک مدل روانی- اجتماعی است (۳). بر مبنای این مدل علاوه بر پیامدهای زیستی و بهداشتی، باید از همه‌ی پیامدهای بالقوه این رفتارها آگاه بود. بر اساس دیدگاه جسور، تمایل افراد به رفتارهای مختلف مشکل آفرین (پرخطر)، به خاطر گرایش درونی شدید فرد به سمت رفتارهای نابهنجار و نقض هنجارهای فرهنگی و اجتماعی مورد پذیرش همه افراد جامعه است (۱۰). نتایج این مطالعه نشان داد که تجربه طلبی و ماجراجویی تأثیر معنی‌داری روی اعتیاد نداشتند. ملال پذیری (ضریب بتا= ۰/۱۳۷) و گریز از بازداری (ضریب بتا= ۰/۵۲۷) اثرات مثبتی روی اعتیاد داشتند. تجربه طلبی، ایدز را بصورت منفی پیش‌بینی کرد و ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری بصورت مثبت روی ایدز اثر گذاشتند. تمامی این مولفه‌ها اثرات مثبتی روی مصرف دخانیات داشتند. تجربه طلبی اثرات منفی روی خشونت داشت. ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری بطور مثبت واریانس خشونت را پیش‌بینی کردند. تجربه طلبی تنها ۲ درصد از واریانس مصرف مشروبات را پیش‌بینی کرد. ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری به ترتیب ۲۱، ۱۳ و ۳۱ درصد از واریانس مصرف مشروبات را پیش‌بینی کردند که این تأثیرات معنی‌دار بود. همچنین تجربه طلبی بصورت منفی ۲۱ درصد از واریانس الگوی ناسالم تغذیه را پیش بینی کرد (۴).

با این‌حال، ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری بترتیب ۲۳ در صد، ۳۰ در صد و ۲۶ در صد از واریانس الگوی ناسالم تغذیه را پیش‌بینی کردند. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج این پژوهش‌ها موریا (Maurya) و همکاران (۲۰۲۳) (۱۲) و شوهام (Shoham) و همکاران (۲۰۲۱) (۶) همسو بود. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که هیجان خواهی به عنوان بخشی از زندگی هر انسان، در حد متعادل آن به عنوان سازش یافته تلقی می‌شود، اما هیجان‌های مرضی که جنبه مزمن و مداوم داشته باشند فرد را دچار استیصال کرده و از بخش عمده‌ای از املاکاناتش محروم می‌کند. هیجان خواهی به صورت نیاز به تجارب و هیجان‌های متنوع، جدید و پیچیده و همچنین تمایل به پذیرش خطرات جسمی و اجتماعی برای دستیابی به این گونه تجارب تعریف شده است (۲). یکنواختی در تجارب ،کار یا مواجه شدن با افراد کسالت آور زمانی که اوضاع هیجگونه تغییری نکند. آدم های حساس تحمل خود را از دست می‌دهند. آنها میل به انجام کارهای کسل کننده، مکرر و یکنواخت ندارند و رابطه جنسی با یک شریک جنسی برای مدت طولانی برای افراد تکراری و کسالت آور بوده و به همین جهت این افراد برای کسب تجربه‌های جدید و غیرتکراری

وارد رابطه‌های جنسی متعدد می‌شوند که خطر ایدز را بدنبال دارد. تجربه طلبی نیز تمایل به تجربه های جدید ذهنی را به همراه دارد. داشتن روابط متعدد و فعالیت‌های متعدد و خطرناک برای بها گذاشتن به این حس است (۸). افزون براین با توجه به نظریه‌ی سطح برانگیختگی، افراد هیجان خواه، برای رسیدن به سطح برانگیختگی به تجارب جدید و تازه نیاز دارند و ممکن است برخی از افراد تمایل به رفتارهای پر خطر را به عنوان یک تجربه جدید انتخاب کنند (۷).

همچنین یکی از رفتارهای پر خطر تهدید کننده افراد با هیجان خواهی بالا استفاده از راهبردهای هیجان مدار ناکارآمد در برابر مصرف مواد افیونی و مشروبات است. در واقع مبتلا شدن در دور تسلسلی باطل است. چرا که سطح هیجان خواهی بالاتر و داشتن رویدادهای استرس‌زا، مصرف مواد و مشروبات را بیشتر کرده و این معضل همچنان باقی می‌ماند (۱۱). آنها از این مواد صرفاً برای لذت جویی استفاده نمی‌کنند، بلکه مواد را به عنوان سرکوب و چیره شدن بر طغیان درونی خود به کار می‌گیرند، از سوی دیگر این احتمال وجود دارد که این قشر آسیب‌پذیر که از جانب دوستان و همتایان مثبت که در رویارویی با مشکلات و مسائل زندگی واکنشی منطقی و خویشتن دارانه نشان می‌دهند، طرد شده و همین سبب پیوستن و گرایش فرد به گروه‌های منحرف شود که این به خودی خود می‌تواند زمینه مساعدی را برای گرایش به رفتارهای پر خطر فراهم آورد (۱۳). همچنین در تبیین این یافته نیز می‌توان گفت گرایش به انجام رفتارهای پرخطر می‌توانند راهی برای کاهش هیجان‌های ناخوشایند باشند و چون فرد، راهبردهای بسنده و سازگارانه در اختیار ندارد به ناچار از روش‌های آسیب‌زا استفاده می‌کند که در کوتاه مدّت مؤثر امّا در بلندمدّت عوارض نامطلوبی به دنبال دارد (۱۰). در حقیقت، در چنین موقعیت‌هایی رفتارهای پرخطر تبدیل به نوعی راهبرد تنظیم هیجانی می‌شود که به فرد در فرار از موقعیت دشوار یا فراموش کردن و تعدیل حالت درونی ناخوشایند کمک می‌کند (۶).

محدودیت‌ها

با توجه به اینکه پژوهش حاضر از روش همبستگی استفاده کرده است، امکان دستیابی به نتایج علّی وجود ندارد. همچنین، محدودیت‌های مربوط به جامعه آماری پژوهش می‌تواند بر تعمیم یافته‌ها، تفسیرها و استنباط‌های علّی متغیرهای مورد بررسی تأثیر بگذارد که لازم است مورد توجه قرار گیرد.

پیشنهادات

پیشنهاد می‌شود که نتایج این پژوهش در قالب خدمات مهارتی و آموزشی در مراکز، مدارس و دانشگاه‌ها به کار گرفته شود.

نتیجه‌گیری

این پژوهش نشان می‌دهد که رفتارهای پرخطر در میان مراجعه‌کنندگان به اورژانس اجتماعی به‌طور قابل‌توجهی با مؤلفه‌های هیجان‌خواهی ارتباط دارد. افرادی که ویژگی‌های شخصیتی نظیر هیجان‌خواهی بالا و تمایل به جستجوی تجربیات جدید دارند، بیشتر در معرض انجام رفتارهای پرخطر قرار می‌گیرند. از این‌رو، شناخت دقیق این عوامل می‌تواند به مداخلات هدفمند در جهت کاهش این رفتارها کمک کند. با توجه به این‌که افراد با سطح هیجان‌خواهی بالا ممکن است بیشتر در معرض مشکلاتی نظیر مصرف مواد مخدر، پرخطر بودن در ترافیک یا رفتارهای جنسی پرخطر قرار گیرند، مداخلات روان شناختی و آموزشی برای این گروه می‌تواند کاهش آسیب‌های اجتماعی را به همراه داشته باشد. علاوه بر این، این نتایج نشان می‌دهند که باید توجه ویژه‌ای به پیشگیری از رفتارهای پرخطر در سنین جوانی و در محیط‌های آسیب‌پذیر مانند اورژانس‌های اجتماعی داشته باشیم. فراهم آوردن برنامه‌های آموزشی برای تغییر نگرش‌ها و رفتارهای پرخطر، همچنین ارتقای آگاهی درباره پیامدهای این رفتارها، از گام‌های اساسی در جهت بهبود سلامت روانی و اجتماعی افراد خواهد بود.

ملاحظات اخلاقی

مقاله حاضر زیر نظر کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان و با کد اخلاقی به شناسه IR.IAU.ZAH.REC.1401.065 انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

فاطمه عظیمی نیا نگارش مقاله و احمدعلی تاجدین ویراستاری مقاله را برعهده داشتند و الناز آقاجانی خطبه سرا و محمد رضا نادری پور داده‌ها را تجزیه، تحلیل و زهرا نصیری نسب آن را تفسیر کرد.

References

1. Miller KE, Quigley BM, Eliseo-Arras RK, Ball SA. Caffeinated Alcohol, Sensation Seeking, and Injury Risk. Subst Use Misuse. 2018;53(6):922-927.
2. Carter PM, Bingham CR, Zakrajsek JS, Shope JT, Sayer TB, Sosin DM. Social norms and risk perception: predictors of distracted driving behavior among novice adolescent drivers. J Adolesc Health. 2014;54(5 Suppl):S32-41.
3. Kuntsche E, Kuntsche S. Binge drinking: Health impact, prevalence, correlates and interventions. Psychol Health. 2009;24(8):1006-27.
4. Boffa JW, Stanley IH, Hom MA, Norr AM, Joiner TE. PTSD symptoms and suicidal thoughts and behaviors among firefighters. J Psychiatr Res. 2017;84:277-283.
5. Chen E, Hollowell A, Truong T, Bentley-Edwards K, Myers E, Erkanli A, et al. Contraceptive Access and Use Among Undergraduate and Graduate Students During COVID-19: Online Survey Study. JMIR Form Res. 2023;7:e38491.
6. Shoham R, Sonuga-Barke E, Yaniv I, Pollak Y. ADHD Is Associated With a Widespread Pattern of Risky Behavior Across Activity Domains. J Atten Disord. 2021;25(7):989-1000.
7. Troxel WM, Rodriguez A, Seelam R, Tucker JS, Shih RA, D'Amico EJ. Associations of longitudinal sleep trajectories with risky sexual behavior during late adolescence. Health Psychol. 2019;38(8):716-726.
8. Vannucci A, Simpson EG, Gagnon S, Ohannessian CM. Social media use and risky behaviors in adolescents: A meta-analysis. J Adolesc. 2020;79:258-274.
9. Sadeh N, Baskin-Sommers A. Risky, Impulsive, and Self-Destructive Behavior Questionnaire (RISQ): A Validation Study. Assessment. 2017;24(8):1080-1094.
10. Ruiz SG, Brazil IA, Baskin-Sommers A. Distinct neurocognitive fingerprints reflect differential associations with risky and impulsive behavior in a neurotypical sample. Sci Rep. 2023;13(1):11782.
11. Zhao D, Nickenig Vissoci JR, Mmbaga BT, Abdullah AS, Staton CA. Alcohol-Related Risky Behavior Patterns and Their Association With Alcohol Use and Perceived Alcohol Stigma in Moshi, Tanzania. J Stud Alcohol Drugs. 2020;81(5):614-623.
12. Maurya C, Muhammad T, Thakkar S. Examining the relationship between risky sexual behavior and suicidal thoughts among unmarried adolescents in India. Sci Rep. 2023;13(1):7733.
13. Dir AL, Coskunpinar A, Cyders MA. A meta-analytic review of the relationship between adolescent risky sexual behavior and impulsivity across gender, age, and race. Clin Psychol Rev. 2014;34(7):551-62.